

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК



Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №37
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«26» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «25» маусым күні 20 сағаттан «26» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 25.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Сагадиева М.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «26» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 5-10, күндіз 12-17 градус жылы.
Күнгеі Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Теріскей Алатау	Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-батыстан жел соғады 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 22-27 градус жылы.
Жетісу Алатау	Жауын-шашынсыз. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 18-25 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 28-33 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с болады. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 28-33 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 22-27 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 27-32 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Жел батыстан, солтүстік-батыстан, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, күндіз 28-33 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температура-сы түнде 18-23 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус.
Қазақстандық Алтай	Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9 мм), найзағай. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, кей жерлерде 13 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус, кей жерлерде 27 градус жылы.

2024 жылғы 25 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Медеу – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө., Қаскелен қ. – Қаскелен ө., Таутүрген а. – Түрген ө. және Есік қ. – Есік ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 8 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 7 °С-тан 22 °С оң мән аралығында. 25 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 4274 м биіктікте болды.

**2024 ж. "25" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 24.06	Мин. 25.06	08 сағ. 25.06	Күндіз 24.06	Түнде 25.06	Орт. 24.06	08 сағ. 25.06	Орт. 24.06	Макс. 24.06	08 сағ. 25.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.2	7.0										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			9.2			265	263				0	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			14.0			567	567				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	20.0	11.5										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			16.0			279	279	2.93	2.93	2.93	0	0
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			17.0			119	119				+1	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			20.0			53	53	0.20	0.20	0.20	0	0
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			18.0			197	196	3.48	3.48	3.30	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			20.0			256	255				-1	0
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			13.0			319	318	4.13	4.65	3.94	+1	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			21.0			276	275				-1	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			16.0			97	97				0	0
13	Проходная	саға ГБ	1422			21.0			284	283	2.51	2.60	2.42	0	0
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			19.0			217	217	1.64	1.64	1.64	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			22.0			297	300	7.27	7.56	7.96	+5	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			22.0			136	143	21.18	21.83	25.72	+8	2
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			21.0			221	222				+3	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			22.0			202	202				0	*
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	16.5	8.8		4.3		-51	-31				+32	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				13.0			131	119				0	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				17.0			262	264	27.5	29.1	29.1	+4	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							128	130	4.77	4.77	5.08	+2	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«26» маусымға 2024 ж.
Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Нөлдік изотерма сағат 5-те 4274 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақ ылғалдылығының төмендеуі жалғасуда, бірақ бұрынғыдай жоғары. Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Күндіз кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Күндіз өткінші жаңбыр (1-3 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр (1-14 мм), найзағай, күндіз кей уақыттарда қатты жаңбыр (15-20 мм), бұршақ, дауыл. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Абай	Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы шамамен 2000 м биіктікте орналасқан. Қар жамылғысының еруі жоғары. Түнде кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,1-0,9 мм), найзағай. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлттының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.